

Fundacja na Rzecz Dwujęzyczności

Scenariusz cyklu lekcji z języka polskiego

Pójdźmy z regionalizmami między ludzi

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu Nasze tradycje.

Autor	Agnieszka Jaroma	
Grupa docelowa, w tym wiek uczestników (jeśli istotne)	uczniowie klas 7 i 8 szkoły podstawowej	
Rodzaj zajęć, przedmiot	Język polski	
Temat, tytuł	Pójdźmy z regionalizmami między ludzi.	
Słowa kluczowe	ankieta, gwara, regionalizm, kompetencje społeczne	
Krótki opis zajęć	Zajęcia na temat znajomości słownictwa gwarowego danego regionu. Lekcja ma na celu aktywizowanie uczniów do praktycznego wykorzystania wiedzy oraz rozwijanie umiejętności komunikacyjnych, w tym prowadzenia rozmowy z osobą dorosłą z zachowaniem norm językowych oraz przełamywania własnych barier komunikacyjnych. Realizacja zajęć sprzyja budowaniu poczucia sprawczości uczniów.	
Czas trwania	4 lekcje po 45 minut.	
Cele zajęć	CEL 1. Uczeń planuje i przeprowadza proste badanie językowe w terenie. CEL 2. Uczeń doskonali umiejętność formułowania pytań w sposób jasny, precyzyjny i neutralny. CEL 3. Uczeń docenia wartość niematerialnego dziedzictwa kulturowego, jakim jest gwara oraz odnosi się do niego z szacunkiem. CEL 4. Uczeń poszerza swoje słownictwo o wyrazy i zwroty gwarowe regionu.	
Kryteria sukcesu, efekty uczenia się	Po zajęciach, uczestnik: KS 1. Wyjaśnia różnicę między gwarą, dialektem a językiem literackim. KS 2. Definiuje pojęcia: gwara i dialekt w kontekście społecznym i historycznym. KS 3. Poszerza słownictwo o co najmniej 10 wybranych wyrazów i zwrotów gwarowych regionu. KS 4. Zna i rozumie co najmniej 10 wybranych wyrazów gwarowych oraz potrafi je poprawnie zapisać. KS 5. Projektuje prostą ankietę socjolingwistyczną. KS 6. Tworzy treść ankiety (metryczka, instrukcja, pytania merytoryczne) oraz celowo dobiera wyrazy gwarowe do badania. KS 7. Dokonuje wstępnej selekcji i interpretacji zebranego materiału. KS 8. Analizuje wstępne dane z ankiety (np. znajomość wyrazów w różnych grupach wiekowych) i wyciąga proste wnioski. KS 9. Działa w grupie badawczej i dzieli się odpowiedzialnością. KS 10. Współpracuje z innymi członkami zespołu, dzieląc się zadaniami i realizując je zgodnie z ustaleniami.	Powiązanie z celami C 1. z KS 5., KS 6., KS 7., KS 8., KS 9., KS 10. C 2. z KS 5., KS 6. C 3. z KS 1, KS 2. C 4. z KS 3., KS 4.
Metody, techniki, formy pracy	metoda badawcza, burza mózgów, dyskusja moderowana, elementy dramy / symulacji, praca w grupach	

STRUKTURA ZAJĘĆ				
Aktywność	Czas trwania	Czynności osoby prowadzącej (opisz je, używając czasowników operacyjnych)	Czynności uczestników (opisz je, używając czasowników operacyjnych)	Niezbędne materiały i sprzęt
Wprowadzenie	5 minut	Nauczyciel zachęca do przypomnienia poznanych wcześniej słów regionalnych w wybranej gwarze. Sprawdza obecność, a uczniowie zamiast „obecny” wypowiadają wybrany regionalizm i tłumaczą jego znaczenie. Jeżeli dany uczeń popełni błąd, czeka na koniec listy i próbuje do skutku. Słowa nie powinny się powtarzać.	Uczniowie zamiast „obecny” wypowiadają wybrany regionalizm i tłumaczą jego znaczenie. Jeżeli dany uczeń popełni błąd, czeka na koniec listy i próbuje do skutku. Słowa nie powinny się powtarzać.	Lista obecności.
Podział na grupy	5 minut	Nauczyciel łączy losowo uczniów w grupy 3-4-osobowe.	Uczniowie losują karteczki w różnych kolorach. Następnie łączą się zgodnie z wylosowanymi kolorami karteczek.	Kolorowe karteczki. Tyle kolorów, aby powstały 3-4 osobowe grupy.
Przygotowanie do zadania głównego	10 minut	Nauczyciel wyjaśnia cele pracy podczas lekcji. 1. Przygotowanie ankiety skierowanej do okolicznych mieszkańców, mającej na celu sprawdzenie znajomości lokalnej gwary. 2. Pierwszy etap pracy: uczniowie korzystają z odpowiedniego rozdziału poświęconego regionalizmom w publikacji „Między słowami...”. Na jego podstawie wybierają pięć wyrazów, które – ich zdaniem – powinny znaleźć się w ankiecie oraz przygotowują krótkie uzasadnienie swojego wyboru.	Uczniowie wykonują zadanie. Wybrane wyrazy zapisują na pojedynczych samoprzylepnych kartkach, natomiast w zeszytach notują krótkie uzasadnienia dokonanego wyboru. Następnie wybierają ucznia sprawozdawcę, który zaprezentuje efekty pracy zespołu.	Karteczki samoprzylepne Publikacja „Między słowami” – rozdział dotyczący wybranej gwary.
Prezentacja efektów pracy	25 minut	1. Nauczyciel zaprasza zespoły do zaprezentowania efektów swojej pracy. 2. Po prezentacji usuwa powtarzające się słowa. 3. Zachęca uczniów do dopisania wyrazów, które nie znajdują się w publikacji, jeśli je znają. Każdy wybór powinien zostać uzasadniony.	Uczniowie prezentują wybrane słowa i uzasadniają ich wybór. Karteczki zostają przyklejone do tablicy.	
Dyskusja	15 minut	Nauczyciel zaprasza do dyskusji nad słowami wybranymi wcześniej. Ostatecznie zostaje wybranych 10 wyrazów, które znajdują się w ankiecie.	Uczniowie omawiają wybrane wyrazy i decydują, które z nich usunąć. Każda decyzja o skreśleniu zapada po uzyskaniu zgody większości grupy.	
Opracowanie ankiety	30 minut	1. Nauczyciel wyjaśnia, że ankieta powinna zawierać również metryczkę, która umożliwi zebranie dodatkowych informacji, takich jak: wiek ankietowanych, płeć, miejsce urodzenia oraz – w przypadku osób zamieszkujących – czas zamieszkania w danym rejonie. 2. Nauczyciel monitoruje pracę uczniów w pracowni informatycznej. 3. Nauczyciel sprawdza przygotowaną ankietę i zapisuje ją w wersji do druku.	1. Uczniowie opracowują metryczkę oraz ostateczny wybór słów gwarowych. 2. Jeśli jest taka możliwość, uczniowie w pracowni informatycznej przepisują ankietę w edytorze tekstowym i nadają jej czytelną formę. 3. Uczniowie zapisują ankietę i przekazują materiały nauczycielowi.	Komputery z edytorem tekstu. Drukarka.

Przeprowadzenie ankiety	45 minut	1. Nauczyciel omawia zasady ankietowania oraz proponuje krótkie ćwiczenia sytuacyjne, zwracając uwagę na etykietę językową, kulturę osobistą i postawę ankietera. 2. Nauczyciel wyjaśnia sposób zapisu wyników z wykorzystaniem metryczki oraz dzieli ankiety równomiernie pomiędzy uczniów. 3. Nauczyciel przeprowadza zajęcia w terenie, wybierając bezpieczne miejsce do realizacji ankiety.	Uczniowie przeprowadzają ankietę w terenie.	Ankiety, długopisy.
Omówienie ankiety	40 minut	1. Nauczyciel prosi uczniów o opracowanie wyników. Wypełnione ankiety dzieli między grupy. Wyjaśnia sposób zapisu wyników z wykorzystaniem metryczki, czyli określenia stopnia znajomości danego słowa w poszczególnych kategoriach respondentów. 2. Następnie nauczyciel koordynuje łączenie wyników pracy poszczególnych grup w jedno wspólne zestawienie. 3. Nauczyciel inicjuje i moderuje dyskusję nad wynikami, wspiera uczniów w formułowaniu wniosków oraz czuwa nad ich zapisem.	1. Uczniowie dzielą się ankietami i przygotowują zestawienie wyników, pracując zgodnie z ustalonymi wytycznymi. 2. Uczniowie łączą opracowania poszczególnych grup w jedno wspólne zestawienie wyników. 3. Uczniowie dyskutują nad wynikami, formułują wnioski i zapisują je na arkuszach papieru pod zestawieniem wyników.	Arkusze szarego papieru, pisaki.
Podsumowanie zajęć	5 minut	Nauczyciel dziękuje uczniom za zaangażowanie i zaprasza do podzielenia się wrażeniami ze wspólnej pracy. Zachęca uczniów do zapisania na karteczkach samoprzylepnych tego, co zabierają ze sobą po zakończeniu cyklu lekcji i przyklejenia ich do narysowanej na plakacie walizki.	Uczniowie dzielą się z nauczycielem swoimi wrażeniami, tym, co im się udało, napotkanymi trudnościami oraz wnioskami dla siebie, które pozostaną z nimi po zakończeniu cyklu lekcji.	Arkusz szarego papieru z narysowaną walizką.
Metody monitorowania osiągnięć uczestników	obserwacja pracy uczniów podczas działań zespołowych i terenowych, analiza zestawień wyników oraz sformułowanych wniosków, analiza udziału uczniów w dyskusji oraz sposobu argumentowania własnych wyborów.			
Lista dodatkowych źródeł, materiałów, przydatnych przy przygotowaniu i prowadzeniu zajęć	Przykłady ankiet językowych z sieci.			
Możliwe sposoby indywidualizacji pracy na zajęciach (jeśli dotyczy)	Indywidualizacja realizowana poprzez pracę w zróżnicowanych zespołach.			
Jakie potencjalne trudności można napotkać, prowadząc zajęcia?			Jak im zaradzić?	
Nieśmiałość uczniów, niskie kompetencje społeczne – może to stanowić utrudnienie przy rozmowie z ankietowanymi.			Przygotować uczniów poprzez ćwiczenia sytuacyjne. Warto wspólnie z uczniami opracować scenariusz rozmowy, omówić możliwe reakcje respondentów, w tym zachowania nieuprzejme oraz przygotować uczniów na możliwość odmowy odpowiedzi.	